

06.02.2024

POL-2024-20460

Poliisin korruptionvastaisen toimintapolitiikan vahvistaminen

Poliisin korruptionvastainen toimintapolitiikka

1 Taustaa

Euroopan neuvoston korruptionvastainen toimielin (GRECO) antoi vuonna 2018 viidettä arviointikierrosta koskevassa arviointiraportissaan suosituksen, jonka mukaan myös poliisi kehittää korruptionvastaisen strategian/toimintapolitiikan, josta tiedotetaan suurelle yleisölle.

Valtioneuvoston korruptionvastaisen periaatepäätöksen sekä siihen liittyvän vuosia 2021-2023 koskevan toimenpideohjelman yksi tavoitteista on esitutkintaviranomaisten korruptionvastaisen toiminnan kehittäminen. Poliisia koskevilta osin toimenpide kyseinen tavoitteen saavuttamiselle on, että poliisi kehittää korruptionvastaisen strategian/toimintapolitiikan, josta viestitään suurelle yleisölle.

Poliisi on vuoden 2023 aikana laatinut korruptionvastaisen toimintapolitiikan, joka koostuu tämän päätöksen mukaisista linjauksista. Poliitiikan valmistelemiseksi perustetun Pohan sisäisen työryhmän asiantuntemuksen lisäksi asian valmistelussa on käytetty Poliisihallituksen sisäisen tarkastuksen, Poliisihallituksen laillisuusvalvonnan, Keskusrikospoliisiin sijoitetun valtakunnallisen korruptiokoordinaattorin sekä Valtakunnansyyttäjän toimistoon sijoitetun poliisien epäillyksi tekemien rikosten tutkinnanjohtajuudesta vastaavan erikoissyyttäjän asiantuntija-apua.

2 Poliisin korruptionvastainen toimintapolitiikka

Korruptio on vaikutusvallan väärinkäyttöä edun tavoittelemiseksi. Useimmiten kysymys on taloudellisesta edusta. Korruptio voidaan jakaa taloudelliseen korruption ja eettiseen korruption. Taloudellisella korruptiolla tarkoitetaan tyypillisimmin lahjonnan eri muotoja. Tyypillisin tilanne lienee lahjuksen ottaminen, jolla vaikutetaan tai pyritään vaikuttamaan virkamiehen toimintaan esimerkiksi lahjuksen antajaa koskevassa päätöksenteossa. Eettisellä korruptiolla taas tarkoitetaan sellaista vaikutus- tai harkintavallan väärinkäyttöä, johon ei sisälly taloudellista motiivia. Tällaiseksi luokitellaan esimerkiksi sellainen nepotismi eli sukulaisen suosiminen, johon ei liity suoran

taloudellisen edun tavoittelua. Korruption määritelmä poliisin toimintapolitiikassa käsittää sekä taloudellisen korruption että eettisen korruption, koska poliisi torjuu kaikenlaista korruptiota.

Poliisihallitus vahvistaa tällä päätöksellä seuraavat poliisin korruptionvastaisen toimintapolitiikan periaatteet koko hallinnossa noudatettaviksi:

Luottamus poliisiin pysyy korkeana

Toimimme puolueettomasti ja noudatamme kaikessa toiminnassamme lakia sekä eettistä valaa, eettistä koodistoa ja poliisin arvoja.

Poliisissa on korruption suhteen nollatoleranssi

Emme hyväksy korruptiota missään muodossa, ja torjumme korruptiota ennalta estävästi muun muassa ohjein ja määräyksiin sekä etiikkaa toiminnassamme painottaen.

Tiedostamme, tunnistamme ja hallitsemme korruptioriskit

Olemme sisällyttäneet korruptioriskit osaksi poliisin riskienhallintaa. Huolehdimme koulutuksen ja viestinnän keinoin, että henkilöstömme tunnistaa väärinkäytökset ja korruptiiviset piirteet sekä tuntee menettelyn, miten näistä ilmoitetaan.

Mahdollistamme väärinkäytösten paljastumisen sekä niistä ilmoittamisen

Henkilöstöllä on velvollisuus ilmoittaa väärinkäytöksistä ja esimiehillä on lisäksi velvollisuus puuttua väärinkäytöksiin.

Olemme ottaneet käyttöömme sisäisen ilmoituskanavan, jonka koko organisaatiomme tuntee.

Varmistamme poliisirikosten tehokkaan tutkinnan keskitetyn tutkintajärjestelyn kautta.

Havaitessamme korruptiivisia piirteitä ryhdymme välittömiin toimenpiteisiin

Kehitämme sisäistä valvontaa jatkuvasti ja viestimme siitä sekä sisäisesti että ulkoisesti.

Arvioimme systemaattisesti poliisin kykyä torjua korruptiota ja raportoimme siitä osana sisäistä valvontaa.

2.1 Luottamus poliisiin pysyy korkeana

Luottamus on poliisin toiminnan ehdoton edellytys. Poliisi käyttää merkittävää julkista valtaa toimiessaan Suomen sisäisen turvallisuuden päävastuuviranomaisena. Poliisin tehtävät määrittävän säännöksen mukaan *poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa*. Yhteiskunnan turvallisuudentunteen ylläpitoon vaikuttaa merkittävästi luottamus viranomaisiin. Myös yhteistyön mahdollistavista tekijöistä tärkein on luottamus.

Poliisin on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä yhdenvertaista kohtelua ja sovinnollisuutta edistäen. Puolueettomuuden tulee toteutua aina.

Poliisin toiminnasta säädetään monessa eri laissa, joista osa on poliisia koskevia ja osa viranomaisia tai hallintoa yleisesti koskevia. Lisäksi poliisi noudattaa toiminnassaan perus- ja ihmisoikeuskeskeistä kansallista ja kansainvälistä lainsäädäntöä.

Jokainen poliisi antaa poliisikoulutuksensa päätyttyä eettisen valan. Vala ei ole juridisesti sitova, mutta sen antamisella korostetaan poliisina toimimisen vastuullisuutta. Valan tarkoitus on, että uudet poliisit tiedostavat ja sisäistävät ne arvot ja toimintatavat, joita poliisilta odotetaan Suomessa.

Poliisin nykyiset arvot ovat palvelu, oikeudenmukaisuus, osaaminen ja henkilöstön hyvinvointi. Poliisin eettinen koodisto koostuu kahdeksasta periaatteesta, joiden mukaan poliisi muun muassa toimii riippumattomasti ja itsenäisesti, sekä tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti.

Noudattamalla kaikessa toiminnassa lakia sekä eettisestä valasta, eettisestä koodistosta ja poliisin arvoista muodostuvaa *etiikkaa*, poliisi saavuttaa tavoitteensa eli sen, että poliisiin luotetaan.

2.2 Poliisissa on korruption suhteen nollatoleranssi

Poliisi ei hyväksy korruptiota missään muodossa, ja sitä torjutaan ennalta estävästi muun muassa poliisin omin ohjein ja määräyksin sekä *etiikkaa* omassa toiminnassa painottaen.

Poliisissa on voimassa valtakunnallisesti useita eri *normeja* eli ohjeita ja määräyksiä, jotka osaltaan torjuvat korruptiota. Osa normeista ohjaa, miten tulee menetellä; osa taas kuvaa, miten ei tule menetellä. Osa normeista ohjaa, miten (prosessuaalisesti) tulee menetellä, jos havaitsee korruption viittaavia piirteitä.

Kun poliisi noudattaa sitä juridisesti velvoittavia ohjeita ja määräyksiä, sekä toimintaa määrittävää *etiikkaa*, poliisi osoittaa sekä omassa hallinnossa että sen ulkopuolella, että poliisilla on nollatoleranssi korruption suhteen.

2.3 Tiedostamme, tunnistamme ja hallitsemme korruption riskit

Poliisi on sisällyttänyt korruption riskit osaksi riskienhallintaansa. Omia riskienhallintakeinoja ovat muun muassa riskin tunnistaminen, sen välttäminen, riskin pienentäminen sekä poistaminen tai riskin siirtäminen vastuutajalle toimenpiteitä varten. Riskienhallintaa ja havaintoilmoituksia koskevassa järjestelmässä on mahdollista tehdä ilmoitus myös korruption riskistä.

Poliisi huolehtii koulutuksen ja viestinnän keinoin, että henkilöstö tunnistaa väärinkäytökset ja korruption viittaavat piirteet sekä tuntee menettelyn,

miten näistä ilmoitetaan. Eettinen koodisto ja arvot on sisällytetty Poliisiammattikorkeakoulun tutkinto- ja täydennyskoulutuksiin. Poliisihallinnon virkamiehille koulutetaan lisäksi yhdenvertaisuutta ja virkamiesetiikkaa.

Kun huolehditaan väärinkäytösten tunnistamisesta koulutuksen ja viestinnän keinoin mahdollistetaan se, että oma henkilöstö tiedostaa, tunnistaa ja hallitsee korruptionriskit poliisin riskienhallinnan osana.

2.4 Mahdollistamme väärinkäytösten paljastumisen sekä niistä ilmoittamisen

Henkilöstöllä on velvollisuus ilmoittaa väärinkäytöksistä ja esimiehillä velvollisuus puuttua väärinkäytöksiin. Juridisesti velvoittavan poliisin määräyksen mukaan, *kun poliisin palveluksessa oleva henkilö havaitsee toiminnassa väärinkäytöksiä tai rikoksia, hänen on ilmoitettava niistä välittömästi esimiehelleen.*^[1]

Poliisi on ottanut käyttöön sisäisen ilmoituskanavan (eettinen kanava), jonka koko organisaatio tuntee. Eettisen kanavan käyttöönotosta on tiedotettu laajasti henkilöstöä. Poliisin valtakunnallisessa laillisuusvalvontaohjeessa ohjeistetaan eettisen kanavan käytöstä. Ilmoituksen eettiseen kanavaan voi tehdä nimettömänä, ja kaikki ilmoitukset käsitellään luottamuksellisesti.

Poliisirikosten tehokas tutkinta varmistetaan keskitetyn tutkintajärjestelyn kautta. Poliisi ottaa vuoden 2024 alkupuolella käyttöön keskitetyn poliisirikosten tutkintajärjestelyn, joka sijoitetaan organisatorisesti Keskusrikospoliisiin. Poliisirikostutkijat ja -tutkinnanjohtajat ovat muutoksen myötä (täysin) muusta poliisin rikostutkinnasta eriytettyjä henkilöitä.

Ottamalla käyttöön edellä kuvatut eettisen kanavan ja poliisirikosten keskitetyn tutkintajärjestelyn mahdollistetaan tehokas väärinkäytösten paljastuminen ja selvittäminen. Painottamalla velvollisuutta ilmoittaa väärinkäytöksestä tai rikoksesta mahdollistetaan niiden tehokas paljastuminen.

2.5 Havaitessamme korruption viittaavia piirteitä ryhdymme välittömiin toimenpiteisiin

Poliisi kehittää sisäistä valvontaa jatkuvasti, ja siitä viestitään sekä sisäisesti että ulkoisesti. Poliisin kykyä torjua korruptiota arvioidaan systemaattisesti, ja siitä raportoidaan osana sisäistä valvontaa. Kun havaitaan uusi riskialue, arvioidaan, miten sitä voidaan torjua. Mikäli poliisin korruption torjuntakyvyssä havaitaan puutteellisuuksia, siitä raportoidaan ylimpään johtoon.

3 Toimintaperiaatteiden jalkautus poliisiyksiköissä

Poliisin yksiköillä on vastuu sen toimeenpanosta omissa yksiköissään. Toimintapolitiikka tulee huomioida arvojen ja eettisen koodiston ohella esi-

^[1] Poliisihallitus -kirjanpitoyksikön taloussääntö (POL-2023-146849, s. 57.)

mies- ja muissa henkilöstökoulutuksissa sekä henkilöstön perehdyttämisessä. Toimintapolitiikan käyttöönottoa ja sen vaikuttavuutta arvioidaan osana poliisin sisäistä valvontaa.

Poliisihallitus laatii vielä erillisen toimeenpano- ja viestintäsuunnitelman tämän toimintapolitiikan käyttöönoton tueksi.

Poliisiylijohtaja

Seppo Kolehmainen

Poliisilakimies

Visa Weckström

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 06.02.2024 klo 15:51. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Jakelu

Poliisihallituksen yksiköt
Poliisihallituksen alaiset yksiköt

Tiedoksi

Sisäministeriö